

Книгата „Градът на поетите“ се издава по повод пет години от смъртта на автора с финансовата помощ на фирма „Пътприбор“ ООД с управител Александър Николов, внук на автора.

Константин Коняров

Градът на поетите

*Принос
към литературната история
на Стара Загора*

© Константин Коняров, автор, 2007 г.
© Людмил Веселинов, художник, 2007 г.
© Книгоиздателска къща „Труд“, 2007 г.

ISBN-13: 978-954-528-765-7

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА **trud**, 2007

КОНСТАНТИН КОНЯРОВ: ВДЪХНОВЕНИЕ ЗА ЦЯЛ ЖИВОТ

*Без Стара Загора
няма българска литература.*

Кирил Христов

Един от славната плеяда „старозагорски“ поети, писатели, преводачи и творци е и авторът на настоящата книга Константин Коняров. Във всяко отношение той е родствен на своите братя по оръжие, но има нещо, което го възвисява по неповторим начин. Творческото вдъхновение на Коняров продължава цял живот, а този живот календарно вмества девет пълни десетилетия – 1910–2002. Само по себе си това е знамение, защото всяко дълголетие е тържество на великата природа.

Не бихме били точни обаче, ако гледаме на продължителната жизненост само като на щастлив дар на биологията. В тълкованието на нашите баби това звучеше: „Така му е било писано...“ В никакъв случай не можем, особено в днешно време, да приемем това примитивно наставничество за съдба и предопределеност. Дори само подобрените хигиенни и материални условия на живот са увеличили с една трета продължителността на човешкия живот днес. Но къде остава собственото, личното, волево участие в изграждане, ръководене и осъществяване на иначе неповторимия дар да се родиш човешки вид? И след туй никакъв личен влог на разум – защо си се родил, кой си ти, защо си, каква е твоята цел. И нима трябва да се оставиш като треска, която течението да влачи и подмята? Вярно, има хора и техният брой не е малък, даже преобладава, които съкращават дните и годините си с едно безделно прахосване на жизнеността си.

Пред нас е забележителният пример на Константин Коняров. Този тъй ярък екземпляр на човешкия вид е осъществил не само едно жизнено дълголетие, но е изпълнил това дълголетие с не-секващо вдъхновение. Един от старозагорските поети пише: „Изповядвам, че живях!“ Бележити думи, манифест на Човека, написан с главно Ч! Струва ми се, че тези думи изцяло са изповед и на самия Коняров, защото е по-възрастен от своя събрат и къде-къде по-рано не само изповядва, а заковава верујото на бъдещето си: „Ще живея като човек!“ Какво означава това? Младежът, а може би юношата, е определил тутакси, вглеждайки се в себе си, мисията си в живота.

Изборът да се родим, кога и къде да се родим, не е наш. К. Коняров отбелязва, че е син на полуграмотен баща. В онова вече твърде отдалечено време – повтаряме годината на раждането му: 1910-а, грамотността не ще да е била всеобща. Но създаването на волевата личност е нещо, което изцяло принадлежи на индивида. Всички сме били деца, всички сме откривали света по еднакъв начин: широко отворени зеници, любопитство, мечти, жажда за живот. И само у малцина от нас се пробужда нещо тайнствено и необяснимо: разум за действие и воля за дело. За ранните си години Коняров отбелязва: „Като погледна назад, изпитвам чувството, че изминатият път е сизифовски усилия да се измъкна от дъното...“ И това той прави с решителност, която изгражда голямото му дело.

Като дете обича да „рисува“. Поставям в кавички „рисува“, защото това са подтици у много деца. Коняров прави завъртулки с молива върху хартията, човечета, уподобява профила на приятелите си. Когато със свойствената си решителност прекрива прага на Рисувалното училище в София, идва смразяващата вест, че баща му е починал. Дори оскъдните материални средства стават мираж.

...Един прекрасен ден напористият младеж вижда името си под сатирично стихотворение, напечатано във вестник „Жупел“. Този ден – 30.03.1931 г., той запаметява завинаги. Започва неговият път. И макар този път да не е обсипан с рози, изпълнен е с удивителна

умствена дейност, с поетическа и писателска работа. Тази дейност без прекъсване се разгъва върху цели седемдесет години. И спира! Не! Тази дума не е подходяща, не спира на 07.03.2002 г. Защото, както казваха старите латинци, „Scripta manet“, писаното остава. Ето собствено щрихи от написаното от Коняров: „Жълта преса“, стихове, 1933; „Корупция“, хумористични стихотворения, 1935 г.; „Прицели“ – сатири, 1944 г., „Самотна лодка се белее“, „Литературна Стара Загора“; „Страници за герои“, „Жар“, „Усмивка с ирония“, „Антология „Да работим“, „Вярност“ и пр. преводи, литературни текстове, поезия и проза.

Както се вижда и от изданието, което държим в ръце, Коняров отново е с нас... и ние с него. Разлистваме книгата му, писана, по-точно – прекъсната в сетната минута на неговото нестихващо вдъхновение, на несломимата му воля за творчество и съзидание.

Константин Коняров! – един от плеядата „старозагорски“ поети! Тази плеяда, чиято подредба очертава яркия звездопът под небето на най-красивия южнобългарски град – Стара Загора.

Методи Георгиев

* * *

Когато баща ми започна да пише „Градът на поетите“, силите вече го напуснаха, но въпреки това с много упоритост и постоянство успя през това време да прибави към творческия си актив и две нови стихосбирки и една студия за Лермонтов.

Много време му отне сборникът „Гласове от Волга“ с произведения на писателите-побратими от Куйбишев-Самара, който от заглавието до последната страница бе негово дело. Но в резултат на „грешка“ името му като редактор на сборника беше „пропуснато“.

Времето не успя да прекърши творческата му енергия, нито надеждата в утрешния ден. Той имаше творчески планове за още сто години живот. И така в промеждутъците на напрегнатия си творчески път той с радост се връщаше към „Градът на поетите“, с което не остави никаква възможност на родния си град да не се гордее с него.

Книгата е написана с лична ангажираност и позиция при подбора, анализа и систематизацията на литературните факти и явления. Показано е взаимодействието на различните фактори за развитието на литературния процес в Стара Загора с достатъчно материал от литературно-художествени и литературно-научни факти, които доказват тезата, че Стара Загора е „град на поетите“.

Който иска да продължи литературната история на Ст. Загора – нивата е разорана и на нея може да се сеете.

Винаги ме е възхищавал духът на старите старозагорци. Писали са превъзходно. Рисували са отлично. Строили са здраво. Достоплепни хора, преизпълнени с талант, самобитни и уверени в творческите си възможности. С каквото са се захващали, все са го постигали.

Какви ще бъдем ние, техните наследници?

Иван Коняров

СТАРА ЗАГОРА

В своята дългогодишна история Стара Загора е наричана със седем имена. Като последно се утвърждава нейното шесто име¹.

Най-новата история ѝ прибавя и осмо име – градът на поетите, липите и правите улици. Кога се появява осмото име на Стара Загора е отдавна забравено. На съвременниците този факт не е направил особено впечатление. Те просто приемат градът да бъде наричан така и толкова. Но следващите поколения писатели проявяват любопитството, което години наред си остава без отговор.

За ония, които що-годе познават развитието на старозагорския литературен процес, не е проблем да се досетят кога градът получава това име. То е станало на границата между десетте и дванайсетте години на ХХ век² – тогава, когато този процес достига кулминация в своето развитие, когато изведнъж избухва като литературен протуберанс.

Основание да говорим за литературен процес в Стара Загора ни дават редица обстоятелства, на първо място наличие на активна издателска дейност.

След Освобождението до края на века тук излизат две списания за научнопопулярно четиво и литература – „Знание“³ (1884–1885) и „Надежда“ (1900)⁴. Интервалът между двете списания е запълнен с много авторски издания на отделни книги – ориги-

нални и преводни. Пример за подражание има: Петър Иванов. Неговата първа книга „Стихотворения“ се появява през 1875 г. и бележи началото на старозагорския процес.

Издателската дейност в Стара Загора е свързана и с появата на няколко библиотеки. Една от тях е посветена на творчеството на Иван Вазов. Много от знаменитите негови стихотворения се появяват в отделни книжки за първи път в Стара Загора. Това и някои други обстоятелства ни дават основание да считаме, че народният поет участва в развитието на литературния процес в града. Стара Загора го счита за свой.

Стара Загора твърде рано осъзнава нуждата от **организиран литературен живот**. Към 1910 г. около гимназиста Атанас А. Илиев, син на Атанас Тр. Илиев, се формира първият литературен кръжок, а по-късно около гимназиста Добчо Попов – втори. Този кръжок оставя по-трайна диря в литературния живот на града с литературното списание „Хризантеми“, най-голямата заслуга на което е, че **създава култ към поезията в Стара Загора**.

В продължение на 20 години (от 1894 до 1913) в периодичния печат се извяват за първи път в областта на литературното творчество 16 старозагорци, голяма част от произведенията на които попадат в златния фонд на българската класика. **Това е първият влог на Стара Загора в нашата национална литература**. От тези 16 души е достатъчно да се позовем на три-четири имена (Георги Бакалов, Пейо К. Яворов, Кирил Христов, Гео Милев), за да се почувства взривната динамика на старозагорския литературен процес.

През десетте години на столетието, а и малко по-късно, старозагорци заемат ключови позиции в столичния литературен живот. По това време те са редактори на осем литературни списания. В същото време (от 1911 до 1926) в Стара Загора излизат девет литературни списания: „Искрици“ (1911), „Ранни цветя“ (1913), „Трептящи акорди“ (1914), „Хризантеми“ (1916–1919), „Лада“ (1920), „Златно руно“ (1920), „Голгота“ (1921–1923), „Оранжева заря“ (1923) и „Земя“ (1925–1926).

В края на десетилетието (1919–1920) трима старозагорци предлагат на читателите първите си книги: Тодор Недков – „В борба за хляб и свобода“, Иван Мирчев – „Реките викат“, и Богдан Баров – романа „Блуждение“. Произведенията, които създават Кирил Христов, Пейо К. Яворов, Георги Бакалов, Николай Лилиев, Георги Райчев, Димитър Подвързачов и Гео Милев (те не могат да се степенуват помежду им), непрестанно напомнят за Стара Загора. Именно творбите на тези старозагорци, които вече живеят в столицата, естествено, и на тия, които творят в родния си град, дават повод да се заговори за Стара Загора като за град на поети. По-късно поради същата причина Кирил Христов ще каже, че без Стара Загора няма българска литература.

През двайсетте години се наблюдава ново явление в организирания литературен живот на Стара Загора: създадена е литературна група „Земя“. В края на десетилетието Стара Загора вече се слави с една елитна група от членовете на Съюза на българските писатели. Сформираната тук през 1932 г. секция на новосъздадения в София Съюз на трудово-борческите писатели развива забележителна антифашистка и обществена дейност.

В продължение на 15 календарни години (1920–1934) в Мъжката гимназия „Иван М. Вазов“ работи ученически литературен кръжок „Ехо“. И кръжокът, и неговото списание „Ехо“ играят ролята на ускорител на литературния процес.

От средата на двайсетте до средата на трийсетте години търси поле за изява талантлива млада фаланга, сред която е и Веселин Ханчев. За съжаление някои от тях не могат да покажат възможностите на своя талант – Стефан Григоров, Димана Данева и Христо Руменов поради ранна смърт; Иван Захариев и Офелия Велева – поради други причини. И всички заедно, и всеки по своему, от своите позиции защитават новото име на града – град на поетите.

Промяната на политическия строй, извършена през септември 1944 г., предоставя нови възможности за развитие на старозагорския литературен процес. На 19 октомври 1944 г. в града е учреден кръжокът „Георги Бакалов“, продължител на секцията

на Съюза на трудово-борческите писатели. Този кръжок изпълнява своята историческа мисия по един блестящ начин. Той съчетава с успех професионалното с кръжочното начало, осигурява творческа атмосфера и на старото поколение писатели, и на онава, което се бори за признание. Превръща Стара Загора в столица на литературно-кръжочното движение и осигурява издаването на неговия орган „Литературен подем“ (1945–1948).

Съвсем естествено е в Стара Загора да се създаде филиал на СБП, който в продължение на две години работи в симбиоза с литературния кръжок „Георги Бакалов“. А през 1964 г. от неколцината членове на филиала и най-активните членове на кръжочка е учредено първото извънстолично дружество на СБП.

Шестнайсет години в Стара Загора излиза литературен алманах „Хоризонт“ – съвременен продължител на старозагорската литературна периодика.

В продължение на 38 години в. „Септември“ поддържа месечна литературна притурка, която в своето развитие стигна до притурка в 4 страници. Така тя стана равностойна на „Литературен подем“, а с две качества го превъзхожда – като притурка за изява на таланти от града и окръга и като напълно подсигурано финансово издание, и то при условие че плаща хонорар на своите сътрудници.

Традицията старозагорски имена на литературни творци да се извисяват като върхове в синевата на родината не секва и в условията на социалистическа България (пример за това е Веселин Ханчев). Градът на поетите продължава да защитава своето осмо име.

Четирийсетгодишнината от създаването на литературния кръжок „Георги Бакалов“ дава повод да се заговори откога в Стара Загора има организиран литературен живот. Всички примамливи предложения от основаването на литературната група „Земя“, от създаването на секцията към Съюза на трудово-борческите писатели, от учредяването на литературния кръжок „Георги Бакалов“, от реорганизацията му в дружество на СБП са късни за времето, когато градът получава своето осмо име – град

Среща на поета Павел Матев в редакцията на в. „Септември“, 1956

на поетите. Име, от което Стара Загора не се отказва и няма да се откаже. Име, което поколение след поколение старозагорски поети, писатели и литературни критици упорито защитават.

Задачата на този труд е да затвърди схващането, че в Стара Загора има литературен процес и да проследи неговото развитие. И откога този литературен процес придобива ново качество – организиран литературен живот.

За големите имена, извисили се в синевата като планински върхове, се е писало, пише се и ще се пише. Ние ще изпълним своя дълг, ако успеем да обогатим представата за тях с някои неизвестни неща. За нас ще бъде еднакво важно да възкресим забравени автори, които имат заслуги (според своите възможности) в литературния процес на града, но по една или друга причина не са стигнали до пълен разцвет на своя талант и потънали в тъмната бездна на забравата.

Има автори с много скромен талант на поети, които се хващат за перото поради идейни съображения, а не от маниакални подбуди. Тях ние не ги отминаваме и им определяме заслуженото място.

Задачата на този труд е да покаже една литературна верига с цялото разнообразие и величие на нейния силует.

Авторът използва в своето изложение както информацията, така и готови чужди оценки на старозагорски литературни произведения⁵, а където е неизбежно – и свои.

При характеристиката на самия литературен процес, което е главна задача на автора, той разчита само на своя критерий, тъй като по този въпрос не е писал никои друг досега.

Изследването е замислено като труд с преносен характер, но въпреки това се прибягва по възможност до максимално точно документирани фактите.

Авторът

НАЧАЛОТО

След Кримската война (1856) в Стара Загора вече преобладава българското население. Хаджи Господин Славов в своето «Статистическо описание на Ескизаарската каза», публикувано в «Цариградски вестник» (№ 369 от 8 март 1858 г.), посочва 31 градски махали – 12 български с 833 къщи и 4205 души, 18 турски с 1632 къщи с 3297 души, 1 еврейска със 75 къщи с 429 души. Както в повечето средно големи градове в Османската империя, и тук стопанската активност се базира на домашното занаятчийство, на собствено земеделие, лозарство, градинарство. От общо 44 занаята, практикувани в града, само пет-шест са чисто турски. Съществуват над 2500 работилници, дюкяни и магазинчета, разположени в по-голямата си част в чаршиите. Българите в Стара Загора овладяват най-доходните занаяти и позабогатяват. Правят се първите опити за серийно стандартно производство. Придошли емигранти допринасят за развитието на местната промишленост, за обновяване и европеизиране на града. Появяват се и първите фабрики.

Бързият икономически напредък дава тласък в развитието и на културата. Учебното дело в Стара Загора следва примера на Габрово. През 1841 е открито класно, а през 1863 г. – класно девическо училище.

Стара Загора е дала вече на България Захарий Княжески (Жеко Петров Груев, 1810, с. Разкаяне, Старозагорско – 1877, Русе) –

един от големите възрожденски дейци⁶, и Анастасия Тошева (1837–1929, Стара Загора) – неуморна деятелка за разпространението на девическото образование в България.

Все по това време в Стара Загора е основано и първото ученолюбиво дружество (1860) – средище за масова просвета.

Общественият климат през седемдесетте години е вече коренно променен. Типът на българина, почти примирил се със своята робска съдба, се мярка като далечен сън. Сега расте неутолимата жажда за просвета, в очите проблясва самочувствието за културно превъзходство пред поробителя, мечтата за политическа свобода е ясна като изгряващо утро.

И всичко това е дело на една внушителна група интелектуалци, между които незабравими са имената на Константин Райнов, училищен инспектор, един от най-просветните мъже в България по него време, Годор Шишков, с университетско образование, добито в Париж, автор на няколко книги, Атанас Тр. Илиев, учил

в Табор и завършил славянска филология в Прага, наложил име на фолклорист⁷.

А между всички най-много импонира на младото поколение и като учител, и като оратор, и като поет Петко Рачов Славейков, наречен в знак на почитание Дядо Славейков. Той хвърля в Стара Загора първите семена на култ към поезията.

За Стара Загора 1875 г. е паметна и с едно истинско литературно събитие: появата на първата възрожденска поетична книга – „Стихотворения“ от Петър Иванов (1847–1927,

Петър Иванов

Стара Загора), с която се поставя началото на литературния процес в града. Петър Иванов се изявява почти едновременно като публицист, преводач и поет.

Завършил първоначалното си образование с отличие, той се отличава между съучениците си със своите интелектуални способности, всички му предричат голямо бъдеще. Това става причина да го изпратят да учи в Белград, където, след като завършва VI клас, продължава образованието си в духовната семинария (1864–1870). Усвоявайки богословските знания, той се учи и на родолюбие във Втора българска легия на Раковски в Белград, където възприема революционните идеи и по-късно с дейността си оставя име на изтъкнат възрожденец.

Родният език, усвоеният в Белград сръбски и в семинарията църковнославянски за Петър Иванов са солидна база за ползването на руски, украински, даже и на чешки език. А до завършването на VI клас навярно учи и френски.

Първото си стихотворение Петър Иванов печата в списание „Читалище“ през 1871 г., а две години по-късно превежда от френски и издава в Цариград повестта „Ракийска чума“ от Ханрих Чоке⁸ (Чоке, Чокса). Според оскъдните библиографски данни – полезна книга за богати и сиромаси, за стари и за млади.

Книгата „Стихотворения“ (Цариград, 1875, печ. „Напредък“) съдържа 74 стихотворения. В нея са включени и стихотворенията „Два гарвана“ по Пушкин, „Затворник“ по Лермонтов, „Ръбец“ от Тарас Шевченко и „Лепа наша домовина“, подражание на хърватска песен. След „Пророк“ в превод на Петко Р. Славейков (1865) преводът на „Узник“ от Петър Иванов е второто Лермонтово стихотворение, преведено на български език.

Стихотворенията на Петър Иванов не блещат с голям поетичен талант, но гражданският патос на поезията му отразява въжделенията на една епоха.

По време на Старозагорското въстание (1875) поетът е арестуван като опасен комита. В старозагорския затвор той написва най-хубавото си стихотворение „Затворник на заточение“, което

звучи като една дълбока прощална балада. В нея са изразени чувствата на хиляди български революционери с подобна съдба.

Масшабно като преводач на поезия Петър Иванов се изявява доста по-късно, през 1891 г., когато превежда и издава книгата „Горски Венец“ от черногорския поет, владика и княз на Черна гора Петър Петрович Негош. Книгата е отпечатана в скоропечатницата на Т. Х. Тошев в гр. Видин. В предговора, след като запознава читателите с живота на Негош, Петър Иванов прави висока оценка на неговото поетично творчество. Характеризира го като произведение на един от родоначалниците на новата сръбска литература. Българското издание не е пълен превод на книгата. Изпуснати са някои моменти, които не биха представлявали интерес за нашия читател. Преводът е издържан, както и оригиналът, в 10-слогов силабичен стих в духа на народната песен. Постигнат е епичният патос на оригинала.

Петър Иванов опитва перото си и в областта на драмата. През 1884 г. издава „Апостоли на свободата“, драма в три действия със сюжет от Старозагорското въстание през 1875 г. Отпечатана е в Пловдив. През 1892 г. издава „Българска народна школа“, драма в три действия, отпечатана в Шумен.

Той завършва своето поетично дело със стихосбирката „Въздишки и сълзи“, Стара Загора, 1925 г.⁹

След Освобождението Петър Иванов активно се включва в строителството на нова България и разгръща цялата сила на многостранната си творческа натура.

Едва ли някой би оспорил, че огненият път на Освобождението тръгва от Стара Загора и че огънят на Освободителната война изпепелява града. Когато се сключва Санстефанският мирен договор, ликува цяла България. Ликува и Стара Загора, но с незасъхнали сълзи, предизвикани от сполетялото я нещастие, което дълги години ще грози нейния лик като незараснала рана.

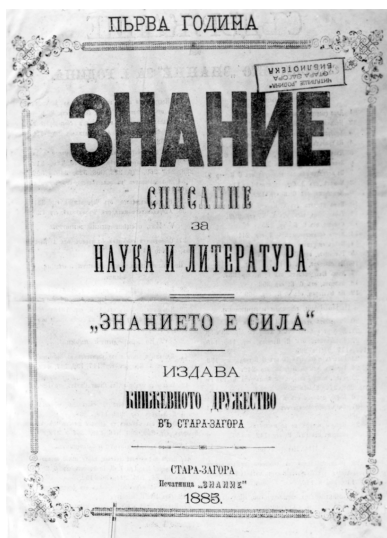
Част от успялото да избяга по време на клането население се завръща в родния град. Той е неузнаваем. Частично е оцеляла само неговата южна част (турска махала), джамии и църкви, ня-

кои държавни и на видни турски управници сгради, и отделни като по чудо останали незасегнати от пожара и обстрели къщи.

От бушуващите в продължение на няколко дни пламъци изпепеляват и всички занаятчийски работилници и появилите се първи фабрики заедно с инструментариума; пропилены са и капиталите. Част от висококвалифицираната работна ръка е загинала под ятагана на обезумелите от свирепстване Сюлейманови глутници, а друга част, която успява да се спаси, търси дом там, където има работа. Заедно с част от избягалите в родния град се завръщат и представители на формиралата се до войната интелигенция.

С обработването на изоставените от турците земи в землището на града и околните села се заемат завърналите се българи. Чрез провеждания аграрен преврат тя преминава в българско владение. Работоспособната част от населението почти изцяло се ангажира в борбата за осигуряване на хляба. Под силната конкуренция на вносните стоки и промяната на потребителското търсене занаятите бързо западат. Постепенно започва формиране на местна промишленост, свързана най-вече с преработката на селскостопански суровини. През 80-те и 90-те години на XIX век Стара Загора постепенно оформя своя нов стопански облик на земеделски район с наченки на лека индустрия. Това е може би една от предпоставките Димитър Наумов да се заеме с издаването именно на вестник, свързан със земеделието, а не с друга тематика.

При такива променени условия Димитър Наумов¹⁰ (1851–1884, Стара Загора) започва да издава в. „Земеделец“ (1883–1885), първият вестник за Стара Загора и първият селскостопански вестник за страната. На неговите страници редакторът се проявява като страстен пропагандатор на механизиранието земеделие, каквото е видял в страните на Западна Европа по време на своето студентство. Според неговата веща преценка земеделието у нас е изостанало с 1000 години. А чрез организирания образцов чифлик в с. Горно Ботево, собственост на дядо му по майчина линия, показва нагледно как трябва да се работи, за да стане българското земеделие доходно.

Д-р Тодор Стоянович

Все в такива изключително трудни условия една година по-късно започва да излиза „Знание“ (1884–1885) – списание за наука и литература, списвано от Александър Козаров – редактор, и Христо Л. Вакулидов и д-р Тодор Ив. Стоянович – съредактори.

Двете издания взаимно се допълват, независимо от това, че на пръв поглед като че ли нямат допирни точки. Защото те преследват една и съща цел: да дадат на своите читатели знания: едното – специализирани, а другото – универсални. „Земеделец“ ратува за икономическото изграждане на младата държава чрез модерно, механизано земеделие и модерна индустрия. Старае се да даде на българина знания в тази строго определена насока, а „Знание“ работи за културното извисяване на нацията, като предлага на своите читатели знания в най-широк аспект.

След Освобождението „Знание“ е първото старозагорско и извънстолично¹¹, не само в пределите на Източна Румелия, списание от този род, с така ясно определена задача чрез самото заглавие и чрез мотото: „Знанието е сила“.

В програмата на списанието акцентът чрез мотото се доизяснява: „Понастоящем науката – знанието е най-необходимото средство, най-насъщният цял за по-бързото издигане на народа ни в умствено, в просветно отношение“. „Движейки се от подобни чувства – споделят редакторите, – съставихме едно книжовно дружество, на което главна цел е да издава едно популярно, народно списание „Знание“, както и разни народополезни книжки, с твърде умерена цена“.

Списанието е двуседмично. Неговата първа книжка излиза на 15 април 1884 г., а последната (28-та) – на 21 юли 1885 г. Обемът е скромен – една кола (16 стр.) при формат 23 x 31 см. От първата годишнина излизат 24 книжки, а от втората – 4. То спира внезапно, въпреки уверенията, че изданието е осигурено.

Двете годишнини съдържат общо 448 страници. Публикувани са 170 материала, много от които са необичайно големи. Те продължават от книжка в книжка. Редакцията се старае на челно място във всяка книжка да има стихотворение, но по понятни причини нарушава тази традиция.

В обявеното съдържание публикуваните материали са групирани тематично: *Поезия*: стихотворения и поеми (22); *повести, разкази и приказки* (11); *литература* (под тази рубрика се предлага една преводна статия, свързана с проблема как да се подбери и четат поетически произведения); *домакинство, земеделие, индустрия и търговия* (9); *обществен живот* (4); *природни науки* (5); *медицина и хигиена* (5); *народна просвета и възпитание* (6); *политическа икономия* (14); *музика* (3); *народни песни* (20); *рецензии и библиография* (25). Тази справка красноречиво говори за твърде пъстроцветния характер на публикуваните материали.

Списанието е дело на 9 души – трима редактори (според тогавашните разбирания – един редактор и двама съредактори) и шестима близки на редакцията сътрудници. Още двайсет и един автори, публикували в най-добрия случай по два материала.

Твърде голям е броят на авторите, които се подписват с псевдоними или с инициали, което говори за липса на смелост да се поеме